

SVATÁ ŘÍŠE ŘÍMSKÁ	1212 FRIDRICH II.	BOJE O TRŮN	1273 RUDOLF HABSBUŘSKÝ	ZÁČ. STOLETÍ VÁLKY 1337
FRANCIE				ZÁČ. STOLETÍ VÁLKY 1337
ANGLIE	1215 VELKÁ LISTINA SVOBODY			
PYRENEJSKÝ POL.				
MUSLIMOVÉ		POČÁTEK ÚTOKŮ TATARŮ NA KYJEVSKOU RUS		
SLOVANÉ				
ČESKÉ ZEMĚ	1198 KRÁL PŘEMYSL OTAKAR I. 1212 ZLATÁ BULA SICILSKÁ	1278 BITVA NA MORAVSKÉM POLI	1306 VYMĚNĚNÍ PŘEMYSLOVců 1310 NÁSTUP LUCEMBUŘKŮ	1344 ARCHIEPIŠKOP 1346 KAREL IV. KRÁL
	1200	1250	1300	

Zikmund Lucemburský

Nejstarší české vyobrazení upálení mistra Jana Husa pochází z doby kolem roku 1430. Všimněte si papírové čepice s čerty, kterou má Hus na hlavě. Ta byla pro posměch nasazována odsouzeným kacířům.

ROMOVÉ V ČESKÝCH ZEMÍCH

Kdy se na našem území objevili Romové, není spolehlivě známo. První dochovaná zpráva o jejich pohybu u nás je z roku 1416. Později prošla zřejmě českými zeměmi další skupina, jak o tom svědčí záznamy ze Znojma (1417) a z Chebu (1418). Od 20. let 15. století se v oblasti střední a západní Evropy pohybovaly skupiny Romů (někdy až třísetčlenné), které dostávaly od panovníků ochranné glejty. U nás je nejstarší takový glejt doložen z roku 1423 a vydal ho král Zikmund Lucemburský.

SLOVNÍČEK

diplomat – 1. státní úředník v oblasti zahraniční politiky, 2. člověk obratný

v jednání, sledující dosažení vytčeného cíle

insignie [insígnije] – odznaky moci nebo nějaké vysoké hodnosti

DOBA HUSITSKÁ

Mistr Jan Hus

Už v kapitole o problémech papežství a církve vůbec jste se dočetli, že poměry v církvi kritizovali sami duchovní. Jedním z nejvýznamnějších kritiků církve byl český univerzitní mistr a později i rektor Karlovy univerzity **Jan Hus**. Jan Hus byl výborným řečníkem, a tak na jeho kázání v pražské Betlémské kapli, kde působil od roku 1402, přicházely tisíce lidí z Prahy a okolí. Kritizovat veřejně papeže a nešvary v církvi vyžadovalo velkou odvahu, mistr Jan Hus však měl podporu a ochranu krále Václava IV., a tak mu zatím velké nebezpečí nehrozilo. V roce 1412 však začal kritizovat také **prodej odpustků**. Tím si proti sobě krále popudil, protože tomu církev za povolení prodeje odpustků v Čechách slíbila finanční odměnu. V té době byl Jan Hus nejen v **papežské klatbě**, ale papež dokonce v Praze zakázal vykonávat **bohoslužby, křty, svatby a pohřby**, dokud se tu bude Hus zdržovat. Ten proto raději odešel kázat na venkov, aby město mohlo žít.

V Čechách byl Hus zatím stále v bezpečí. Václav IV. ho **nehodlal vydat žádnému církevnímu soudu**, protože věděl, že ten by Husa odsoudil jako **kacíře**. To by pak vrhlo špatné světlo na celé České království i na Václava samotného, protože si nedokáže ve vlastní zemi udělat pořádek. Ale v roce 1414 dostal Jan Hus pozvání na **kostnický koncil**, aby zde obhájl své názory. Koncil zorganizoval kvůli vyřešení papežského schizmatu král Svaté říše římské a Uher, mladší a schopnější Václavův bratr **Zikmund Lucemburský**. Ten také vystavil Husovi ochranný glejt na cestu do Kostnice a vymohl mu – když byl hned po příjezdu do Kostnice zatčen a uvězněn – alespoň trojí slyšení u koncilu. Bylo to však málo platné, koncil byl předem rozhodnut, jak s Husem naloží. Hus ani

Takto zachytil Husovo slyšení před koncilem známý malíř 19. století Václav Brožík.

1355 KAREL IV. CÍSAŘEM ČESKÁ	1414–1418 KONCIL V KOSTNICI	1453 KONEC STOLETÍ VÁLKY	1519 K.
		1453 KONEC STOLETÍ VÁLKY	1485 NÁSTUP TUDOROVců
		DOBYTÍ GRANADY 1492	1516 NÁSTUP HABSBURKŮ
		1453 DOBYTÍ KONSTANTINOPOLÉ	BITVA U MOHÁČ
UNIVERZITA	1386 JAGELLONCI V POLSKU	1480 IVAN III. PORAZIL TATARY	
	1378 + KARLA IV.	1415 UPÁLENÍ HUS	1458 JIRÍ Z PODĚBRAD
	1400	1419–1436 HUSITSKÉ VÁLKY	1471 NÁSTUP JAGELLONCŮ
	1450		NÁSTUP HABSBUŘKŮ
			1500

neměl možnost své učení obhájit, bylo mu dovoleno pouze odpovídat „ano“ nebo „ne“ na kladené otázky. Protože Jan Hus odmítl svoje názory odvolat, byl prohlášen za kacíře a **6. července 1415 upálen**.

- Kdo byl mistr Jan Hus? Co kritizoval ve svých kázáních?
- Proč Husa přestal podporovat Václav IV.? Proč ho přesto nevydal žádnému církevnímu soudu?
- Kvůli čemu byl svolán kostnický koncil? Proč na něj byl Jan Hus pozván?
- Jakou roli hrál v průběhu kostnického koncilu Zikmund Lucemburský? Kdo to byl?
- Jak mistr Jan Hus dopadl? Proč myslíte, že tak skončil?
- Proč podle vašeho názoru Hus odmítl svoje učení odvolat, i když věděl, že ho čeká smrt na hořící hranici?
- Zkuste přijít na to, v čem tkvěla záludnost toho, že Hus směl odpovídat pouze „ano“ nebo „ne“.

Husité

Upálení mistra Jana Husa vzbudilo v Čechách obrovskou vlnu nevole mezi lidmi všech vrstev, od vesničanů přes měšťany až po šlechtu. Do Kostnice byl dokonce odeslán list, v němž 452 českých a moravských šlechticů proti Husovu upálení protestovalo. Husovým stoupencům, kteří byli považováni za kacíře stejně jako Jan Hus, se říkalo **husité**. Zpočátku šlo spíš o nadávku, ale časem toto označení hanlivý význam ztratilo. Husitům se říkalo také **kališníci**, protože jejich symbolem se stal kalich. To souviselo s jejich náboženským přesvědčením. Jednou z částí mše je totiž takzvané **přijímání**, při němž věřící původně lámali a pojídali kousky **chleba**, který symbolizoval Kristovo tělo, a upijeli **vína**, jež zase symbolizovalo Kristovu krev. Od počátku 13. století však lidé přítomní na bohoslužbě dostávali **pouze chléb** a víno z kalicha přijímal jenom kněz. Pro husity bylo přijímání chleba i vína, tedy přijímání **pod obojí způsobou**, výrazem **rovnosti lidí před Bohem**. Proto se prosazení tohoto způsobu přijímání stalo pro husity jedním ze čtyř základních požadavků, jimiž bylo:

- svobodné kázání a výklad Bible,
- přijímání pod obojí,
- zákaz světské moci kněží (s tím souvisí i zabavení církevního majetku),
- obecné trestání smrtelných hříchů (tedy že lidé mají být za zločiny trestáni podle závažnosti provinění, ne podle toho, k jaké společenské vrstvě patří).

Těmto bodům se říká **čtyři pražské artikuly** [artykuly]. Na nich se shodli všichni husité, i když jinak jednotní nebyli. Některým, **umírněným husitům**, by třeba stačilo pouze povolení přijímání pod obojí pro ty, kdo o to stojí, zatímco **radikální husité** trvali na prosazení všech čtyř článků pro všechny, třeba i s tvrdým donucením.

K radikálním husitům patřili hlavně **táborité**. Jmenovali se tak podle města **Tábora**, které založili začátkem roku 1420 poblíž Sezimova Ústí v jižních Čechách. Táborité se pokoušeli žít **bez soukromého majetku**. Lidé, kteří do Tábora přicházeli, házeli veškeré cennosti do obrovských kádí na náměstí a za takto shromážděné prostředky se pořizovaly potraviny, prosté ošacení a také zbraně pro táboritské vojsko. Táborité

Autor následujících veršů obviňuje účastníky kostnického koncilu, že nechali Husa upálit, protože poukázal na jejich nepravosti.

*Ó svolanie konstantské
Jenž se nazýváš svaté,
Kak si bez opatrnosti
Shladilo bez milosti
Člověka svatého!*

*Zdali je tiem zavinił,
Že mnohým hřiechy zjevil
Z daru milosti božie,
Aby pravé pokánie
Činili beze lsti?*

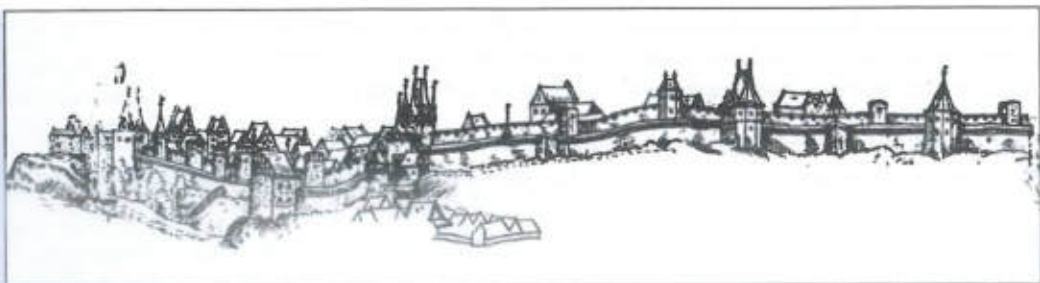
Symbolem husitů byl kalich, z něž se při mši přijímalo víno.

Husitští pěší bojovníci používali pavězy – mohutné dřevěné štíty tak vysoké, že se za nimi pohodlně ukryl dospělý muž. Z těchto pavěz se dala vybudovat přenosná hradba.

SVATÁ ŘÍŠE ŘÍMSKÁ	1212 FRIEDRICH II.	BOJE O TRŮN	1273 RUDOLF HABSBURSKÝ	ZAČ. STOLETÉ VÁLKY 1337
FRANCIE	1215 VELKÁ LISTINA SVOBOD			ZAČ. STOLETÉ VÁLKY 1337
ANGLIE				
PYRENEJSKÝ POL.				
MUSLIMOVÉ		POČÁTEK ÚTOKŮ TATARŮ NA KYJEVSKOU RUS		
SLOVANÉ				
ČESKÉ ZEMĚ	1198 KRÁL PŘEMYSL OTAKAR I. 1212 ZLATÁ BULA SICILSKÁ	1278 BITVA NA MORAVSKÉM PŮLI	1306 VYMĚŘENÍ PŘEMYSLOVŮ 1310 NÁSTUP LUCEMBURKŮ	1344 ARCIBISKUP 1346 KAREL IV. KRÁL
	1200	1250	1300	

☑ Husité nenazvali svoje město Tábor pro nic za nic. Zjistěte, co toto slovo znamená. A jak souvisí s tábořem? Jak se říkalo vojenskému táboru dřív, než se pro něj toto označení ujalo?

Tábor na rytině z počátku 17. století

HUSITSKÉ ZBRANĚ

Husité své vojsko vyzbrojili zbraněmi, které byly původně selským náčiním (cepy, kopy). Stačilo je jen mírně upravit (např. cepy okovat). Obyčejní lidé, kteří tvořili jádro husitského vojska, uměli se selským náčiním běžně zacházet, navíc bylo snadno dostupné. Rytíři cvičení v boji s mečem nebo kopím proti takovým zbraním neuměli bojovat, a to dávalo husitům velkou výhodu. Navíc husitští velitelé dokázali výborně využívat členitý terén, zatímco rytířské vojsko bylo zvyklé na přímý střet na otevřené ploše.

Husité také používali palné zbraně, a to jak houfnice neboli „hrubé kusy“ (předchůdce děl), tak i menší zbraně, kterým podle tvaru říkali „píšťaly“. Ze slova píšťala později vzniklo označení pro menší palnou zbraň – pistoli.

měli dobré velitele, **hejtmany**. Ti své vojenské zkušenosti získali většinou jako námezdní vojáci (žoldnéři), nebo dokonce jako lapkové. Nejslavnějším husitským hejtmanem byl **Jan Žižka z Trocnova**. Táborité přepadali, plenili a vypalovali pevná sídla, zvláště kláštery v okolí, do nichž mohly být umístěny vojenské oddíly, které pro ně znamenaly ohrožení. Husité v kláštrech získali mnoho zásob, potřebných pro život v Táboře, ale zároveň barbarsky ničili vzácné knihy, sochy, obrazy a další umělecká díla, která tu našli. Husitští kněží, kteří vojsko doprovázeli, totiž označovali chrámové umění, jehož uctívání jim bylo vnucováno, za „nepravé modly“. Husitům se však nedá upřít, že byli výbornými bojovníky a (jak se brzy dozvíte) dokázali porazit i nejednu křížovou výpravu.

- Jak vznikl pojem husita? Jak jinak se husitům říkalo? Vysvětlete proč.
- Co bylo symbolem husitů? Z jakého důvodu?
- Vyjmenujte čtyři pražské artikuly a vysvětlete, co jednotlivé body znamenají.
- Dozvěděli jste se, že husité nebyli jednotní. Dokážete už nyní odhadnout, k čemu to mohlo vést?
- Kdo byli táborité? Jak vypadal život v Táboře?

Průběh husitských válek

Václav IV. s nelibostí sledoval rostoucí nepokoje v Praze. Zvláště na **Novém Městě pražském** bylo hodně přívrženců husitů; Václav se pokusil situaci v roce 1419 vyřešit tím, že na novoměstskou radnici **dosadil protihusitské konšely**, kteří zatkli radikální husity. Když novoměstští měšťané, vedení radikálním husitským kazatelem **Janem Želivským**, marně žádali jejich propuštění, vyházeli konšely z oken radnice na hroty vztyčených kopí. Tato událost vešla do dějin jako **první pražská defenestrace** a stala se zároveň počátkem husitských válek. Když se o defenestraci dozvěděl Václav IV., dostal srdeční záchvat a zemřel. Protože neměl syna, stal se jeho právoplatným dědicem jeho mladší bratr, vám už známý **Zikmund Lucemburský**.

Zikmund však byl pro husity jako král nepřijatelný, protože věděli, že by se pokoušel jejich hnutí zlikvidovat a nastolit v zemi pořádek. A protože Zikmund znal situaci v Čechách, vydal se pro královskou korunu rovnou v čele **křížové výpravy**, kterou proti „kacířským“ Čechům vyhlásil v roce 1420 papež. Zikmundovi se podařilo získat levý břeh Vltavy, tedy i Pražský hrad, ale husité jeho vojsko porazili v **bitvě na hoře Vítkově** na dnešním pražském Žižkově. Zikmund se přesto

SS KAREL IV. CÍSAŘEM	1414–1418 KONCIL V KOSTNICI	1453 KONEC STOLETÉ VÁLKY	1519 KAREL
		1453 KONEC STOLETÉ VÁLKY	1485 NÁSTUP TUDOROVŮ
		DOBYTÍ GRANADY 1492	1516 NÁSTUP HABSBURKŮ
		1453 DOBYTÍ KONSTANTINOPOLE	BITVA U MOHAČE 15
UNIVERZITA	1386 JAGELLONCI V POLSKU	1415 UPÁLEN HUS	1480 IVAN III. PORAZIL TATÁRY
	1378 I. KARLA IV.	1419–1436 HUSITSKÉ VÁLKY	1458 JIŘÍ Z PODĚBRAD
	1400		1471 NÁSTUP JAGELLONCŮ
	1450		NÁSTUP HABSBURKŮ 15
			1500

nechal korunovat českým králem, ale brzy neklidné české země opustil. Neznamenal to však, že by se svých dědických nároků vzdal.

Bitva na Vítkově. Když si obraz prohlédnete podrobněji, zjistíte, že autor sice poměrně rozuměl dobovým zbraním, nikoli však dobové módě. Z které doby se na Vítkově dostal například „husita“ s cepem stojící před srubem?

V roce 1421 svolali husité **zemský sněm** do Čáslavi. Kromě šlechty se sněmu poprvé v naší historii zúčastnili i **zástupci měst**. Sněm prohlásil **Zikmundovu korunovaci za neplatnou** a odmítl jeho nárok na český trůn. Po dobu, než se rozhodne, kdo bude v Českém království panovat, byla ustanovena **dočasná vláda**, kterou tvořili převážně nižší šlechtici a měšťané. **Čtyři pražské artikuly** byly prohlášeny za **zákon**. Kvůli neshodám mezi husity se dočasná vláda brzy rozpadla a v zemi vypukla anarchie.

Proti husitům bylo vysláno celkem **pět křížových výprav**. I když Jan Žižka zemřel už v roce 1424, měl důstojného nástupce v hejtmanovi **Prokopu Holém**. Pod jeho vedením husité všechny křížové výpravy porazili. Při té poslední v roce 1431 dokonce k boji ani nedošlo. Jakmile křížáci u **Domažlic** zaslechli zpěv tehdy už proslaveného husitského chorálu *Ktož jsú Boží bojovníci*, obrátili se na útěk. Za Prokopa Holého už husité **pronikali i za hranice**. Těmto nájezdům se říkalo **spanilé jízdy**; měly nejen šířit husitské myšlenky, ale také získat kořist. České země byly totiž neustálými válkami hospodářsky značně vyčerpané.

Po „bitvě“ u Domažlic už bylo zřejmé, že vojensky husity porazit nelze. Proto byl roku 1431 svolán **koncil do Basileje**, kde měli zástupci husitů obhajovat čtyři pražské artikuly. Pro většinu obyvatelstva českých zemí tak svítla naděje na ukončení dlouholetých válek. Radikální husité však nebyli ochotni přistoupit na žádné ústupky, které koncil vyžadoval, a tak se proti nim nakonec spojili umírnění husité s katolíky a porazili je roku 1434 v **bitvě u Lipan**. Jednání v Basileji pokračovala a Zikmund tu pomohl umírněným husitům uzavřít dohodu s katolickou církví. Výsledky dohody, uzavřené v Basileji, byly slavnostně vyhlášeny roku 1436 v Jihlavě, proto hovoříme o **basilejských** nebo **jihlavských kompaktech**. Ze všech čtyř artikulů bylo **povoleno jen**

Dalším „trikem“ husitského vojska byla vozová hradba. V případě nebezpečí se vozy, které s vojskem táhly, seřadily „kolo na kolo“ tak, aby koně byli chráněni, deskami se zakryl prostor mezi koly a hradba byla v mžiku na světě.

☑ Toto je záznam husitského chorálu *Ktož jsú Boží bojovníci*. Sežeňte si noty, naučte se ho a zazpívejte si ho. Pomůže vám vyučující hudební výchovy.

SVATÁ ŘÍŠE RÍMSKÁ	1212 FRIDRICH II.	BOJE O TRŮN	1273 RUDOLF HABSBUŘSKÝ	ZAČ. STOLETÉ VÁLKY 1337	1386 JAGELLONCI V POLSKU	1414-1418 KONCIL V KOSTNICI	1453 KONEC STOLETÉ VÁLKY	1519 KARL V.
FRANCIE	1215 VELKÁ LISTINA SVOBOD			ZAČ. STOLETÉ VÁLKY 1337			1485 NÁSTUP TUDORŮVŮ	
ANGLIE							DOBYTÍ GRANADY 1492	1516 NÁSTUP HABSBUŘSKÝCH
PYRENEJSKÝ POL.							1453 DOBYTÍ KONSTANTINOPOLE	BITVA U MOHAČE 1526
MUSLIMOVÉ		POČÁTEK ÚTOKŮ TATARŮ NA KYJEVSKOU RUS					1480 IVAN III. PORAZIL TATARY	
SLOVANÉ							1458 JIŘÍ Z PODĚBRAD	NÁSTUP HABSBUŘSKÝCH
ČESKÉ ZEMĚ	1198 KRÁL PŘEMYSL OTAKAR I. 1212 ZLATÁ BULA SICILSKÁ		1278 BITVA NA MORAVSKÉM PŮLI	1306 VYMĚŘENÍ PŘEMYSLŮVŮ 1310 NÁSTUP LUCEMBURKŮ	1344 ARCIBISKUPSTVO 1346 KARL IV. KRÁL	1378 T. KARLA IV.	1419-1436 HUSITSKÉ VÁLKY	1471 NÁSTUP JAGELLONCŮ
	1200	1250	1300	1350	1400	1450	1500	

USTANOVENÍ ČASLAVSKÉHO SNĚMU

Čtyři pražské artikuly byly přijaty jako zákon v tomto znění:

Najprvé, aby slovo božie po kráľovství Českém svobodně bez překazy od křesťanských kněží bylo zvěstováno a kázáno.

Druhé, aby velebná svátost těla a krve pána našeho Jesu Krista pod oběma způsobama chleba a vína všem věrným křesťanům starým i mladým svobodně byla rozdávana, podle jeho ustanovení a přikázání.

Třetí, že mnozí a mnozí světským řádem panují nad velikým zbožím tělesným proti Kristovu přikázání a na překazu svému kněžskému úřadu a k veliké škodě stavu světského, aby takovým kněžím to neřádné panování odjato a staveno bylo, a aby podle čtení nám příkladně živi byli k stavu Kristovu a apoštolskému.

Čtvrté, aby všichni hřiechové zjevné smrtdelní, a jiní neřádné zákonu božiemu odporní, řádem a rozumně od těch, jenž úřad k tomu mají, v každém stavu byli stavováni a kázáni.

Další důležité ustanovení sněmu bylo toto: *Abychom krále Sigmunda Uherského, jímž sme a jeho pomocníky najvíce zavedeni, i všecko kráľovstvie České jeho bezpravím a ukrutenstvím škodlivosti došlo převeliké, za krále ani za pána dědičného koruny České, jež se jest tů nehodnosti sám znehodnil, nikoli nepřijímali ani jměli.*

Na časlavském sněmu byla zvolena dočasná vláda ve složení: 8 měšťanů, 7 rytířů, 5 pánů.

Rozsah území ovládaného Zikmundem Lucemburským v roce 1436

Při obléhání hradu Rábí přišel Žižka o druhé oko.

přijímání pod obojí výměnou za to, že husité budou souhlasit s nástupem Zikmunda Lucemburského na český trůn. A tak byl téhož roku Zikmund znovu korunován českým králem. Král český, uherský a římský se ze své poslední koruny, která mu však jako jediná náležela dědičně, netěšil dlouho. Zemřel už příštího roku a s ním vymřeli Lucemburkové po meči.

- Co bylo bezprostřední příčinou propuknutí husitských válek?
- Kdo měl po smrti Václava IV. právoplatný nárok na trůn? Získal ho někdy?
- Co bylo dohodnuto na časlavském zemském sněmu? Co z toho pokládáte za nejdůležitější nebo nejzajímavější a proč?
- Vyprávějte o vojenských akcích husitů. Co vás nejvíc zaujalo? Proč?
- Proč nakonec bojovali proti radikálním husitům nejen katolíci, ale i umírnění husité?
- Jak dopadla jednání na koncilu v Basileji?
- Ve kterém roce vymřeli Lucemburkové po meči?
- Zkuste porovnat postoj kostnického koncilu k Janu Husovi a postoj basilejského koncilu k husitům. Cítíte nějaký rozdíl? V čem?

SHRNUTÍ

Doba husitská byla velmi neklidná. Bezpochyby máte v paměti, že se v té době neválčilo jen u nás, probíhala zároveň stoletá válka. V této kapitole jste se dozvěděli, co k husitským válkám vedlo, jaký měly průběh i jak skončily. Důležité je uvědomit si, že i když husitské války přinesly – jako každá válka – českým zemím hospodářský a kulturní úpadek a České království mělo jako „kacířská země“ i později složité mezinárodní postavení, měly také pozitivní dopad: bylo to poprvé v dějinách, kdy musela katolická církev oficiálně uznat jiný názor na nějakou náboženskou otázku (přijímání pod obojí). To bylo nesporné vítězství husitů. V oddíle *Raný novověk* se dozvíte, že o sto let později znamenalo husitské hnutí inspiraci pro veliké společenské změny.

- Zopakujte si, jak souvisejí počátky husitství s problémy papežství a církve.

- Proč byl svolán kostnický koncil? O čem všem se tam jednalo? Jaký výsledek tato jednání měla?
- Jakou roli hrál Zikmund Lucemburský na koncilu v Kostnici? Co všechno jste o tomto panovníkovi mohli zjistit v souvislosti s husity? Proč ho husité odmítali jako českého krále?
- Zkuste Zikmunda porovnat s jeho starším bratrem Václavem IV. Kdybyste si měli mezi těmito dvěma panovníky vybrat krále, kterému byste dali přednost? Proč?
- Zikmundem vymřeli Lucemburkové po meči. České země se tak dostaly do stejné situace jako po zavraždění Václava III. Vzpomeňte si, jak se situace řešila tehdy, a zkuste vymyslet, co se asi bude dít teď.
- Zopakujte si, co víte o Turcích v 15. století.

SLOVNÍČEK

anarchie – bezvláda, zmatek	husitů a basilejským koncilem o podmínkách smíru
artikul – článek	lichva – půjčování peněz na velmi vysoký úrok
defenestrace – svržení, vyhození z okna	mistr – ve středověku učitel na univerzitě (vysoké škole); s tímto pojmem jste se setkali už při výkladu o českých radikálních – rozhodný, přímočarý, často až bezohledný
glejt – průvodní listina, kterou vydával většinou panovník, ale i šlechtic, a která zaručovala držitelovi bezpečnost při pobytu nebo cestě na území spadajícím pod pravomoc toho, kdo glejt vydal	rektor – osoba stojící v čele univerzity
kompaktátum – úmluva mezi zástupci	

VÝSLOVNOST A SKLOŇOVÁNÍ

artikul [artykul]
kompaktáta, 2. p. kompaktát (množné číslo stř. rodu)

DOBA PODĚBRADSKÁ A JAGELLONCI

Ladislav Pohrobek

Zikmund Lucemburský sice zemřel bez dědice, ale měl dceru provdanou za rakouského vévodu **Albrechta Habsburského**. Ten se po Zikmundově smrti ujal vlády, ale sám zemřel už v roce 1439. Jeho manželka byla v té době těhotná. A protože se syn **Ladislav** narodil až po otcově smrti, získal přízvisko **Pohrobek**.

Ladislav Pohrobek zdědil korunu českou i uherskou, ale jako dítě samozřejmě nemohl vládnout. V **Uhrách**, kam se s ním matka uchýlila, protože se tam cítila bezpečněji než v kacířských Čechách, se stal **správcem království Jan Hunyadi** [huňady], schopný vojevůdce i politik, který pocházel z neurozené rodiny. Teprve on získal za zásluhy šlechtický titul. V Čechách naproti tomu vznikly krajské spolky šlechty a měst nazývané **landfrýdy**, v jejichž čele stáli volení hejtmané. Landfrýdy se staraly zejména o udržení pořádku a bezpečnosti v zemi. Do čela silného svazu východočeských landfrýdů se dostal **kališnický šlechtic Jiří z Poděbrad**. Ten se také v roce 1452 stal **správcem Českého království**. Hned následujícího roku sice přiměl Ladislava přijet do Prahy a nechat se korunovat českým králem, ale Ladislav pak opět odcestoval do Uher a české země nadále spravoval Jiří. V roce 1457 domluvil Jiří Ladislavův sňatek s francouzskou princeznou. Svatba se měla odehrát v Praze, a tak musel Ladislav podruhé navštívit Čechy. Ke

Ladislav Pohrobek

V době Ladislava Pohrobka byla v Čechách, zvláště v porovnání s husitským obdobím, všeho hojnost a dostatek. Proto se ujalo rčení „za krále holce byla za groš ovce“.

☑ Králem holcem byl samozřejmě míněn Ladislav. Vysvětlete proč. Kdo je to holec? A co holka?

☑ Výše uvedené rčení není úplně pravdivé, protože sto ovcí stálo kopek grošů. Zjistěte, kolik je kopa, a vypočítejte, kolik tedy vlastně ovcí stála.

☑ Víte, kolik je tucet?